

Fűt sön dorogi sajtolt koksszal

a legjobban bevált

Nagy hőértékű, tisztá és gazdaságos.

BACH Szent István tér.

Telefon 11-26.

A községezés kérdése

Irta Gál Miksa.

Meg lehet állapítani, hogy lassacskán bár, de mindinkább az a tudat kezd a város számoló és figyelő lakossága körében felülkerekedni, amely a város vagyonának, jelenlegi rétegződésén változtatni és a várost városi rendeltetéséhez visszavezetni kívánja. És úgy látjuk, hogy ennek az eszmének Pálfi polgármester is őszinte támogatója, aki be- és átlátja, hogy a szigorúan vett belső város lakosságának legfontosabb — akár szociális, akár higiénikus szükségleteinek kielégítése terén mindaddig kellően és megfelelően mozogni nem tud, amíg a tágabb értelemben vett városi polgárságról is gondoskodnia kell. S amint a körtöltésen belüli városi polgár a sok nedves lakás, rendezetlen ucca, hiányos világítás és számtalan egyéb bajra rámutatva, kérdi, hogy az általa fizetett súlyos adókból miért nem segítenek ezeken a hiányokon, — ugyanúgy a körtöltésen kívüli és különösen a sok-sok kilométer, néha egyenesen megközelíthetetlen távolságban lakó városi polgár is azt kérdezi, hogy az ő keserves adófillérével miért nem kapja meg azt, ami nála hiányzik és az ő községezési kielégítésére neki fontos.

Soha sem fogunk tudni ezeken az eltérő kívánságokon segíteni, ha a jelenlegi állapotot fenntartani és az átokházi, meg csengelei polgárt továbbra is arra kényszeríteni fogjuk, hogy oly köztul adófizető polgár maradjon, amely szükségleteit maradéktól nélkül kielégíteni nem bírja és sohasem fogja a Szent István-téri, vagy móravárosi szegény B-listás polgár megérteni, hogy miért nem iparkodik a város, hogy az ő környéke is végre városias és főleg egészséges legyen.

Ezek a lebeletlen állapotok csak akkor szüntethetők meg, ha hátat fordítunk az Alföld speciális városkitermelésének — s egy valódi, nyugati értelemben vett várost fejlesztünk Szegedből, amelyet nem nyom egy 70 000 holdas birtoknak minden cefrasága, gondja-baja. Mert az ezen birtokkal való gazdálkodás — sajnos — nem a haladás, nem a fejlődés, hanem a hanyatlás képét mutatja s emellett a város ezen birtokállományának fenntartása a saját gazdasági fejlődésének legnagyobb kerékkötője.

Szeged területén 141 775 kat. hold (816 négyzetkilométer), melynek 45 százaléka a városé, a fennmaradó rész 1910-ben 12 739 és 1934-ben 67 százalékos szaporodás után 21 340 birtokos közt oszlott meg. Egy-egy birtokosra esik tehát 3.7 kat. hold s ezzel szemben áll a város a maga 64 083 holdjával. S habár általános közgazdasági szempontból a birtokosok számának 67 százalékos szaporulata öröndetes, ez csak akkor lenne haladás számba, ha ezzel karöltve a birtokok átlagnagysága is növekedett, vagy legalább is nem csökkent volna. A jelen esetben ez a személyekben beállott és főleg örökösödésre visszavezethető szaporulat a terjedő szegénység és lerongyolódottságnak tükré és jele, mert hiszen 25 év előtt 1—1 birtokos kezén még átlag 6 hold volt, ma ez 3.7 holdra olvadt le. Vagyis a nagybirtokos, állományához való görösös ragaszkodása folytán az egészséges a természetes és a szociális igényeknek megfelelő birtokos szaporulatot oly módon, hogy az birtokszaporítást is jelentett volna, 25 évén át napjainkig is állandóan akadályozta és akadályozza Mertha nem akadályozta volna s ha csak a nem is gazdagságot, csak legfeljebb tengődést jelentő 25 év előtti 6 holdas birtokonkénti átlagképződést segítette volna elő, akkor ma a 21 340 öröktulajdonosnak 128 000 hold földje lenne, a város pedig a megmaradt 13 700 holdon rentábilisabb gazdálkodást folytathatná.

De, mert ezt nem tette, miután a város a hasznosítás legprimitívebb, a proletáriátust nevelő bérbeadás módját választotta, amely semmiképp sem pótolja és nem pótolhatja az öröktulajdon gazdálkodást, azt eredményezte, hogy úgy az öröktulajdonosok, mint maga a város — bérleti útján — a föld leglekettelebb kiuzsorázási processzusához folyamodnak, racionális gazdálkodás helyett; mindent felszántanak, csak hogy minél előbb kenyérhez, illetve bérhez hozzá jussanak. Mutatja ezt az, hogy 25 év alatt a város 28 000 hold szántója 33 000-re, a magánosoké 45 000-ről 48 000-re emelkedett, a szőlőterület pedig 2450 holdról 2350 holdra a városnál, 10 080 holdról 8170 holdra a magánosoknál visszaesett és különösen, hogy a város 16 375 hold területű legelője 6014 holdra lecsökkent. A racionális gazdálkodás teljes hiá-

nyának pedig az a további eredménye, hogy a földadó alá nem eső — tehát terméketlen — terület ugyanezen idő alatt a városnál 7000 holdról 8650-re, a magánosoknál 2730 holdról 3050-re felszokkolt.

A legelő csökkentésének hatása elsősorban az állatállomány csökkentésében nyilvánul meg, ami nemcsak nemzetgazdasági, nemzeti vagyon és nemzeti jövedelem szempontjából behozhatatlannul káros kihatású, de az ingatlanok hozamképességének stabilizálása szempontjából igen súlyosan esik a latba.

Somogyban 1 négyzetkilométerre 26.6, 100 lakosra pedig 373 szarvasmarha jut, Tolnában 24.3, illetve 326, Vasban 34.9, illetve 420.4. Veszprémben 22.5, illetve 364.9, Zalában 28.2, illetve 374.3. ezzel szemben Szegeden 1 négyzetkilométerre 14.7 és 1000 lakosra 88.7 esik. Majdnem ugyanez az arány a többi állatfajoknál is, bár nagyon jól tudjuk, hogy az állatállomány a gazdák háztartásában mily fontos szerepet játszik.

Ez a helytelen birtokfelosztás természetesen a város egész gazdálkodására kihat, mert hiszen sem az öröktulajdonos, sem a bérlet nem tud extenzív gazdálkodási módszere mellett megfelelően produkálni és feleslegeket kitermelni. Ennek hatása alatt pedig a város költségvetésében tükröződik vissza, melynek megbillentő egyensúlyát ugyszóval kizárólag a körtöltésen belüli lakosság, a voltaképen városi polgárok vállaira rakott fokozódó terhekké lehet csak ideig-óráig látszólag helyreállítani.

A szegedi adóeloszlás mutatja, hogy 1933-ban a 2 381 364 P állami adókból 11 százalék esett a földbirtokra, de 57 százalék a házakra, 20 százalék a jövedelem- és 11 százalék a vagyonadóra, — 1934-

ben a 2 932 862 P-ből földadóra márcsak 9 százalék, de házadóra már 63 százalék, jövedelemadóra 18 százalék és vagyonadóra 8 százalék esett. Mutatja ez, hogy a fokozódó szükségletekkel szemben a fejlődéstől mesterséges gátakkal és megnevezéssel elzárt földbirtok nem birt helytállani, pedig a többi foglalkozási ágak már a teljesítőképesség határán is tul vannak, hiszen a különféle pótlékokról, az OTI járulékokról, a szegényügyről s a sok, kizárólag a város belső lakosságát terhelő különféle szociális támogatásra eszközölt gyűjtésekre elfolyó összegekről, amelyek csak a körtöltésen belüli polgárt sújtják, nem is szólnunk.

A város a maga 7 milliós költségvetésének 50 százalékát meghaladó részét kizárólag földbirtokával kapcsolatos kiadásokba és adminisztrációjára kénytelen elkölteni, anélkül, hogy ezzel bármily arányban állana az onnét eredő bevételek. Emellett ezen elég tekintélyes költségvetés nem nyújt módot a belső város oly fokú fejlődésére és fejlesztésére, amely egyrészt arányban állana a költségvetés összegével másrészt méltó lenne az ország második városához.

Mindezekből meg kell állapítanunk, hogy bár a város jövőbeli helyes irányu gazdálkodása földbirtokpolitikájával szorosan egybeforrt, fejlődését csak abban az arányban biztosíthatja, amelyben — földbirtokától szabadul. De ezen szabadulás nem történhet úgy, hogy az újabb, esetleg fokozott terheket jelentsen, tehát az eladással kapcsolatosan nem a város által fenntartandó és kiépítendő tanyai központokra, egyesületekre, vagy szövetségekre, hanem önálló községek létesítésére kell a főszólt fektetnie. Abban az arányban fog csak költségvetésén és terhein könnyíteni tudni, amely arányban környékének községezési és az ezzel kapcsolatos terhek áttolása sikerül, de ugyanebben az arányban fog városiasága is fejlődni. Viszont tanyai polgárain nemcsak avval segít majd, hogy öröktulajdonhoz juttatja, hanem legfőképp azzal, hogy önálló községekbe segíti őket tömöríteni. Csakis ezáltal teszi lehetővé a szétterpeszkedő ürességek és extenzív gazdálkodások megszüntését és azt, hogy minden egyes község polgára tudni fogja, hogy adófillérével saját, illetve községre érdekében mi történik.

Szeged sz. kir. város közönsége és hatósága mélyszégesen megrendülve jelenti, hogy

dr. Aigner Károly

Szeged sz. kir. város nyugalmazott főispánja,

a törvényhatósági bizottság örökös tagja, a m. kir. Ferenc József Tudományegyetem disz doktora, kir. közjegyző, a II. oszt. magyar érdemkereszt a csillaggal, a Signum Laudis és több kitüntetés tulajdonosa, Szegeden, 1934. évi november hó 9-én elköltözött az élők sorából.

A háboru utáni Szeged egyik nagy építője és tizenkét éven át érdemdu főispánja volt.

Emlékét szülővárosának közönsége el nem muló kegyelettel őrizi meg:

Szegeden, 1934. évi november hó 10-én.

A Szeged-Csongrádi Takarékpénztár igazgatósága, felügyelő-bizottsága, választmánya, napibiztosi- és tisztikara őszinte fájdalommal jelenti, hogy az intézet igazgatóságának tagja,

Dr. Aigner Károly

a „II. oszt. magyar érdemkereszt és a csillag“ tulajdonosa, ny. főispán, kir. közjegyző, Szeged sz. kir. város törvényhatósági bizottságának örökös tagja, stb.,

az élők sorából elköltözött:

A megboldogult a legnehezebb időkben, egy évtizeden keresztül állott városunk élén s rajongó szeretettel, minden gondolatával, nagy energiával küzdött és dolgozott szülővárosa érdekeiért. Elhunytával városunk egyik legkiválóbb fiát, intézetünk pedig egyik leghívebb barátját és igazgatóságának oszlopos tagját veszítette el.

Emlékét mindenkor hálás kegyelettel fogjuk megőrizni!

Szeged, 1934. november hó 9.

SZEGED-CSONGRÁDI TAKARÉKPÉNZTÁR: